

Budapest,
1943.
július 21

V. évf.
29. sz.

Egyes
szám ára:
70 fill.

M A C C Y A R F I L M

SZERKESZTI
D. MATOLAY
K. GÉZA

D
FILM-ARTÓ & KÖLCSÖN

PELSÖCZY IRÉN AZ

„ORIENT EXPRESS”

NŐI FŐSZEREPLŐJE.

DÉLIBÁB-FILM.

Felhívjuk

az i. t. mozgószínház
tulajdonosok figyelmét
egy időközben történt
címváltozásra: „E G Y
ÉJSZAKÁÉRT” címen
hirdetett filmünket

„E G Y

CSÓKÉRT”

cimmal hozzuk forgalomba

Főszereplők:

**ANNA DAMMANN
K. L. DIEHL
HANS SÖHNKER**

Rendező:

ERICH WASCHNECK

U F A - F I L M

FORGALOMBAHOZZA:

**FILMIPARI ÉS FILM-
KERESKEDELMI RT.**
IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13

TELEFON: 183—858

MAGYAR

film

SZERKESZTI: *Matolay G. Géza*

FILMKAMARAI SZAKLAP
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VII., Erzsébet-körút 13. IV. emelet.
Tel.: 420-796, 426-576. Postatakarékp. csekksz.: 15410.
Előfizetési ár: egy évre 35 pengő, félévre 18 pengő.

V. ÉVFOLYAM 29. SZÁM — MEGJELENIK MINDEN SZERDÁN — BUDAPEST, 1943. JULIUS HÓ 21

FILMKRITIKA ÉS SZAKÉRTELEM

Írta: MATOLAY GÉZA DR.

V.

Súlyos kifogásunk van a hangmérnök ellen: az énekes ajka még vagy már mozog, hangot már vagy még nem hallunk

Ezeket írta többek között a *Pesti Hírlap* filmkritikusa az »Éjféli gyors« című filmről mondott bírálatában. Azért vagyok kénytelen foglalkozni ezzel az egyébként jelentéktelennek látszó néhány mondatral, mert példája annak a *hozzáértésnek*, amellyel naponként foglalkoznak a filmekkel úgy a sajtóban mint legfőképpen a társaságban. Mert a film, helyesebben a magyar filmek szidalmazása, ma a napi társadalmi témákhoz tartozik. Nem baj, mert ez azt jelenti, hogy valami forr a magyar filmgyártás körül, s ez a nyüzsgés és forrongás végül feltétlenül hasznára is lesz.

Számtalanszor rámutattam már

Mi okozhatja az asszinkront?

Nézzük mármost, hogy ezt a hibát mi okozhatja? A hangmérnök?

Semmi esetre sem!

Mindenki, aki egyszer, csak egyetlen egyszer fáradtságot vett magának, hogy töviről-hegyire végigsétáljon a filmgyáron és megnézze, hogyan is készül a film, az feltétlenül tudja, hogy a képfelvévő és hangfelvévő gépeket szinkron motorok hajtják, amelyeknek fordulatszáma között hajszálnyi különbség sem lehet, mert azonos fordulatszámmal vannak konstruálva s egy áramforrásból táplálóznak. A hangmérnök tehát, még ha akarná, akkor se tud »asszinkron« felvételt készíteni.

Mi okozhatja tehát, hogy a hang és a szájmozgás »nincs együtt«?

arra, hogy a mai rendszer és a mai indokolatlanul sok megkötöttség károsan befolyásolja filmgyártásunk egészséges fejlődését. Bírálatra szükség van, de a bírálatok legyenek olyanok, amelyek megmutatják a helyes utat, amelyek tanítanak és mértéket adnak. Ezért kívánjuk azt, hogy a kritikusok megfelelő szaktudással bírjanak, mert különben nem tudják betölteni azt a nevelő, irányító szerepüket, amelyre hivatottak volnának.

Ezért hoztam ide példaként a fent említett filmbírálat néhány sorát. Ime: a kritikus megrója a hangmérnököt azért, mert az ének és a színész szájmozgása nem egészen egyezik. Ezt szakmai nyelven úgy mondják, hogy »nincs szinkronban«. Vagy így mondjuk: »asszinkron«.

Három eset van:

1. A színész a hangszórón vetített saját előhangfelvételéhez nem tudja megfelelően idomítani a saját szájmozgását.

Jelen esetben Sárdyról van szó, aki már számos filmben játszott. Én is készítettem vele filmet, s tudom, hogy megfelelő gyakorlattal rendelkezik, nehogy ilyen hiba előforduljon. Egyébként az ilyen kényes feivételeket mindég legalább két-háromszor megisméltik, amellyel kis darabokból állítják össze, elképzelhetetlen ennek folytán, hogy ilyen hiba történhetett volna.

2. A vágó, cutter, vagy összeállító (mindhárom használatos nevét ideírtam, nehogy félreértés essék) elkövetheti azt a hibát, hogy a képfelvétel és hangfelvétel két szala-

ját nem jól illeszti, nem jól »vágja« össze. A két szalag között tehát néhány kockányi elcsúszás keletkezik. Ez a hiba ugyancsak alig tételezhető fel, mert — ha máskor nem — az úgynevezett »standard« kópia, vagyis az első véglegesen összeállított filmmásolat vetítésénél feltétlenül észreveszik a film szakértő készítői, hogy a hangszalag és képszalag valamelyik jelenetnél elcsúszott. S ezt a kis hibát azonnal korrigálni lehet.

3. A képfelvétel és hangfelvétel szalagja a kopírozó (másoló) gépben elcsúszik néhány képkockányit. Ez a leggyakoribb hiba, amelyhez azonban a film készítőinek a világon, semmi közük. Ez a laboratórium hibája.

Meg kell jegyezni, hogy az ilyen hibát a kópia elkészítése után azonnal észreveszik és már a következőben kijavítják. Így az ilyen hiba rendszerint csak egyetlen kópiban fordul elő. A többiben már kijavítja a laboratórium. Régebben, amikor nem volt nyersanyaghiány, ilyen kópiák ki sem kerültek a közönség elé, mert a hibás részt egyszerűen eldobták és a kopirgépben elcsúszott jelenetet újra másolták. Ma ezt nem lehet megtenni, mert nyersanyagunk kevés és kiszámított. Ennek következtében kerülnek néha ilyen elromlott kópiák is a közönség elé. De mindezért miért kell szegény, ártatlan hangmérnököt megróni?

Ez csak egy példa a sok közül, hogyan szidnak naponként indokolatlanul rendezőt, gyártót, hangmérnököt színészt, stb... Csodálatos módon még senkinek se jutott eszébe például a mozik vetítését szidni, pedig hányszor az a hibás a rossz hangért és a rossz képért! Különösen áll ez a kisebb mozokra.

Meddig?

Ezzel a címmel: *Meddig?* — találkozzunk egy cikkel az *Uj Magyarorszag* július 11-i számában. A cikket *Vajta Ferenc*, az egyébként igen kitűnő fiatal publicista írta, aki ezúttal azt teszi szavá, hogy a magyar filmek rosszak, nívótlanok, — *A magyar filmgyártás vezetői* — írja többek között, — *levizsgáztak, megbuktak — egész egyszerűen át kell tehát adni a helyüket azoknak, akik jobban értenek a művészethez, a magyar ízléshez és nos igen — a magyar élethez is, mint ők.*

Cikkének végkonklúziója pedig ez:

— *Vérbeli írók és művészek előtt kell megnyitni az érvényesülés útját, azokat kell a filmgyártás élére állítani, akiket tudásuk és foglalkozásuk is erre predesztinált. Csak akkor fogjuk tudomásul venni az őrsépváltást, csak akkor fogjuk bejelenteni a magyar közönségnek, hogy végre valahára itt van az idő, amikor mindenkinek áldoznia kell a magyar film érdekében, amikor száz százalékiig odavaló emberek kerülnek a filmgyártást irányító, nagyon is jóljövélmező pozíciókba.*

— *Várjuk a gyors, totális intéz-*

kedéseket!

El kell ismerni, hogy mindez, amit *Vajta* barátom leírt igen szép; tetszetős, hangulatkelto — de frázis és semmi más!

Azt kell kérdeznem, *meddig* túrik még a sokat küzködő, áldozó és minden anyagi és erkölcsi támogatást nélkülöző magyar filmgyártók, hogy őket — mint azt ez a cikk is teszi — egyszerűen és egyetemlegesen »filmzsungelnek» nevezzék, amelyet azonnal »ki kell írtani». Majd ezeket teszi még hozzá a cikkíró: »Nem lehet tovább tűrni producereink garázdálkodását».

Egyetlen olyan mondata van *Vajta cikkének*, amellyel minden filmszakmai ember egyetért, amint azt ő is mondja:

— *Mindenki egyetért velünk abban, hogy változtatásra van szükség filmgyártásunk mai rendszerében...*

A mondat további része már hibás és hamis következtetés, mert így szól:

— *...s miután a magyar közvélemény egységesen látja a filmzsungel káros hatásait, elmondhatjuk, hogy elérték végre a perc a cselekvésre!*

Meg kell becsülni a pionirok munkáját

Abban tökéletesen egyetértünk a cikkíróval, hogy a filmgyártás mai rendszerén sürgősen változtatni kell. Erre vonatkozó észrevételeimet és javaslataimat sorozatos cikkeimben éppen elég érthetően megírtam. Nem kívánok tehát olvasóink előtt ismétlésekbe bocsátkozni. Csupán annyit szögezek le, hogy a magyar filmgyártásnak ma annyi bábája van, hogy az feltétlenül a közmondás szerinti gyermek elvesztéséhez vezet.

Ezen a téren tehát igenis átszervezésre van szükség. A sok megkötöttségnek azonban nem a folyton szidott producerek az okai, mert ime nézzük csak a múlt évi mérleget: a magyar filmgyártás a *velencei nemzetközi filmversenyen Németország és Olaszország után az igen előkelő harmadik helyet*

foglalta el az európai nemzetek sorában! Kívánhatunk-e többet? Különösen, ha még hozzá tesszük, hogy a magyar filmgyártás nem részesül azokban az állami támogatásokban, amelyeknek részese úgy a német, mint az olasz, a svéd, dán, spanyol, svájci és a többi mind!

A magyar keresztény filmgyártás elindítója és komoly nemzetközi sikereket is felmutató vállalkozói most a hasonló cikkek hatására alatta abba a helyzetbe kerültek, hogy miután elvégezték a sok áldozattal, fáradtsággal és verejtékezéssel járó pionir-munkát, miután utat vágtak a dzsungelben, most egyszerűen őket nevezik a dzsungel fenevadjainak és író hadjáratot vezetnek ellenük azok a gyarmatosítók, akik el akarják venni az általuk már megművelt területeket.

Hol vannak a „szerény kezdők” és azok „maradandó sikerei”?

Vajta cikkének következtében kénytelen vagyok az igazság érdekében még valamit szavá tenni — bár ezt igazán nem szívesen teszem — és ez annak a megállapításnak kapcsán történik, amelyet a cikkíró tett és így hangzik:

— Ha fel akarjuk állítani az elmúlt esztendő filmtermésének mérlegét, rögtön meg kell állapítanunk,

hogy nem a nagytőkével dolgozó vállalatok értek el maradandó sikereket, hanem a szerény kezdők, akiket alig hagytak szóhoz jutni. *Egész filmgyártásunk kimagasló sikere az »Emberek a havason» című film volt, amelyet néhány fiatalember hívott életre.* Producereink azonban annyira megnehezítettek ezért a sikerért, hogy Szóts

Istvánt, aki európai viszonylatban is a legjobb filmrendezők közé tartozik, egyetlenegyszer sem szerepeltették az elmúlt esztendőben s nem nyúltak többé ilyen tiszta, üde, magyar témához sem. Ismét a kékattillás huszártisztákat, a jámbor vidéki földbirtokost, a dáridózó fiatal arisztokratát, a tehetséges, de szegény művészt, a kedves, de ostoba nagynénit láttuk viszont s elmondhatjuk, hogy az elmúlt esztendőben gyártott filmek általános nívója mélyen alatta maradt az egykori zsidó filmek színvonalának is. Nem csoda, hogy a liberális berkek rosszakaratú kritikussai már-már nyíltan is kimondják véleményüket: zsidók nélkül nem tud a filmgyártás sem boldogulni! Nos, a lényeg egészen más körülményekben keresendő. A zsidókat már kiközösítettük a filmgyártásból, a zsidó szellem azonban vígan burjánzik tovább a keresztény vezérigazgatói szobákban is. Még mindig a lipótvárosi giccseket, a pesti aszfalton kitenyészett nívótlan szóvicceket kedvelik s elnyomják, eltíporják az igazi magyar humort. Csak egyetlen társadalmi osztályt szerepeltetnek a *Ne resco*, az eszpresszők és az éjszakai mulatók többékevésbé tanúsítványos társadalmát. Az igazi magyar élet azonban, amely oly tüneményes szépséggel és üdeséggel csillant meg Szóts István filmjében, nem érdekli őket s véletlenül se tévednek a műtérmenben papírmáséból készített vadvirágos rétről az igazi magyar földre.

— Félnek a valóságtól, a magyar élet becsületességétől, félnek a realitástól? és így tovább...

Legelőször is — meg kell mondanom, — egészen téves az a beállítás, hogy »nem a nagytőkével dolgozó vállalatok értek el maradandó sikereket, hanem a szerény kezdők, akiket alig hagytak szóhoz jutni».

Téves ez először is azért, mert az állami Hunnia Filmgyárat és a Magyar Filmirodát kivéve *egyellen magyar gyártó cég sincs, amelyik nagytőkével dolgozna.* Azon egyszerű oknál fogva, mert egyiknek sincs komoly számbajehető tőkéje.

Téves ez azért is, mert szeretnénk hallani, kik azok a szerény kezdők, akik »maradandó sikereket» értek el, s akiket alig hagytak szóhoz jutni? *Mi ugyanis ilyenekről nem tudunk.*

Szóts Istvánt említi a cikkíró egyedül, s őt egyszerűen többszámba teszi és általános alanyt csinál belőle. Hol vannak a többiek? *Hol vannak azok a szerény kezdők, akik rajta kívül maradandó sikereket értek el?* Talán az »Is-

ten rabjai producere, vagy a »28-as« rendezője? Avagy annak a Pétófi filmnek alkotói, akik tényleg nehezen jutottak szóhoz?

Vajta Ferenc barátom »egész filmgyártásunk kimagasló sikerének« nevezi az »Emberek a havason« című filmet, amelyet néhány fiatalember hívott életre.

Nekem, aki számtalan fiatalat indítottam el a filmgyártás útján —

Hogyan született meg az „Emberek a havason”?

De — az igazság érdekében nem hallgathatom el — *ez a film sohasem született volna meg, ha a merész fiatal kezdeményezőket meg nem segíti a Hunnia.* Mert mi is történt? Néhány fiatalember nagy ambícióval és akis pénzzel, mérhetetlen optimizmussal és igen korlátozott szakmai üzleti tapasztalattal hozzáfogott ennek a filmnek elkészítéséhez. Amennyire emlékszem, mert annak idején kezében volt a forgatókönyv és a kalkuláció, 80.000 pengő körüli költségvetéssel akarták megvalósítani a filmet. Már akkor megmondtam, hogy ez lehetetlen, s hogy a költségek több mint kétszeresére rúgnak majd.

Hozzáfogtak. A pénz, amit összeszedtek hamarosan elfogyott. Megálltak. Megindult a tőke keresése és ekkor bekapcsolódott, mint finanszírozó, a Modern film kft. De ez sem bírta sokáig a költségeket és a gyártás ismét megállt. Erre újabb tőkekeresés indult meg. Az addig elkészített felvételeket megmutatták a Hunnia ve-

zetőinek. Hosszas tárgyalások kezdődtek, végül a Hunnia vállalkozott a film finanszírozására és a költségek bizony több mint háromszorosát tették ki annak, mint amit a »szerény kezdők« kalkuláltak.

Igy készült el ez a film. Semmi érdemet nem akarok elvitatni a kezdeményezőktől és a tehetséges Szóts István rendezőtől, de azt sem szabad elfelejteni, hogy ha a Hunnia filmgyár nem siet segítségre, az így is csaknem egy teljes évig készült film, még ma sincsen befejezve. Ami pedig a hazai sikert illeti: az nagyon közepes volt. Tipikus esete annak, amikor a tömegek nem értékelik a művészet finomságait.

Az pedig, hogy Szóts Istvánnak nem adnak a gyártók alkalmat a munkára, ugyancsak nem egészen helyénvaló állítás. Mert Szóts megbízást kapott egy film rendezésére, amelyre alaposan fel is készült. Ez Móra Ferenc: *Ének a búzame-*

zőkről. A gyártó azt az áldozatot is meghozta, hogy elkészíttette a forgatókönyvet, előlegekben súlyos összegeket ölt belé, a könyvet azonban az illetékes hatóságok nem engedélyezték...

Még egyet: a magyar gyártók nem félnek az élettől, nem félnek a realitásoktól. Ezt már megmutatták, mert hoztak jónéhány probléma filmet: *András, Mindenki mást szeret, dr. Kovács István, Országváltás, Harmincadik, Szerető fia Péter* stb. Amikor azonban azt látták a magyar gyártók, hogy ezek a filmek hátrányba kerülnek, mert vagy külföldi eladásukat nem engedélyezik, vagy egyszerűen befiltják a kész filmet, akkor — természetesen — arra az álláspontra helyezkedtek, hogy *olyan filmeket gyártanak, amelyekből nem lehet semmi baj...* Mert a gyártók nem félnek a »valóságtól, az élet becsületességétől«: csak attól félnek, hogy elvesztik befektetett pénzüket. És ezt nem veheti tőlük rossznéven senki.

Igen helyesen: a rendszeren kell tehát változtatni. Ugy, hogy visszaadja a vállalkozás biztonságát. De ezt csak úgy érhetjük el, ha a szakma minden kérdésében járatos hozzáértők oldják meg a problémákat. *Hangzatos és tetszetős cikkek a bajokon nem segítenek, hanem csak félrevezetik a felületes ismeretekkel rendelkező közönséget.* Ez pedig az úgynevezett nem használ, annál többet árt azonban a magyar filmeknek.

A magyar írókat akarják megszólaltatni a gyártók

Még egy vádra kell felelnem. Vajta is, meg a *Pest* július 16-i számának vezércikke azt kifogásolja, hogy *a magyar íróknak nem jut hely a filmgyártásunkban,* hogy miért nem hozzák a magyar irodalom kiapadhatatlan forrásait filmre, stb.

Helyettem feleljen most a *Magyarság* július 11-én »Uj irányba indul a magyar filmművészet« cikke, amelyben Somogy István megállapítja többek között a következőket:

— Érdekes népművészeti, történelmi, honvédelmi, kultúr- és művészettörténeti témákat jeleznek az alábbi elfogadott filmforgatókönyvek: *Szejjeddin Sefket bey* Kalotaszegi madonnája, *Bárd* Miklós Szováthy Évája, *Just* Zsigmond Bosszúja, *Vas Gereben* A nemzet napszamosai című regénye, azután a Deéryné életéről, Sándor Móric grófról, az »ördöglovasról«, *Huny Domonkosról*, az első magyar keramikusról szóló filmek s ezeken kívül terveznek filmet *Kossuth Lajos életéről* is.

— A visszautasított filmtémákkal kapcsolatban téves megállapítások hangzottak el a nyilvánosság előtt. Így például a fentebb említett kartársunk is (*A Nemzeti Ujság egyik cikkéről van szó.*) ezt írta cikkében: »A benyújtott forgatókönyvek nagy részét vissza kellett utasítani. *Sületlen, bárgyú és csapnivaló fércelmények voltak.*«

— Ezt a megállapítást, amely szintén tájékozatlanságból ered, *áligha köszönik meg* a visszautasított filmtémák írói és azok, akiknek regényeiből, darabjaiból ezek készültek. Köztük kevés az ismeretlen író, ellenben értesülésünk szerint a visszautasított filmtémák közt található: *Harsányi Zsolt* »Életre-halálra« c. munkája, *Vasváry János* »Soha többé« c. darabja, *Csathó Kálmán* »Most két a nap« c. regénye, *Marjay Odön* »Győztes kaland« c. színműve, *Harsányi Zsolt* »IV. René« c. operettje.

— A visszautasított filmtémák, regények, darabok szerzői között szerepelnek egyebek közt *Pekár Gyula, Bibó Lajos, Lőrinczy*

Vennék

filmszínházat
vidéki városban
vagy nagyközségben

Leveleket

FEJES SÁNDOR

Budapest, III., Paacsirtamező-
utea 28. sz. címre kérek

György, Szitnyay Zoltán, Szigeti József, Vas Gereben, Nagyványi Zoltán, Kádár Lehel, Hertelendy István, Dövényi Nagy Lajos, Móra Ferenc, Tóth Miklós; és még egész sor ismert író.

Magunk részéről még jónéhányat teheinkhez hozzá. Ilyeneket: *Gárdonyi Géza, Móricz Zsigmond, Illés Endre*, stb. De minek is folytassuk a névsort? Elég bizonyíték az arra, hogy a magyar gyártók igenis a magyar irodalom alkotásait kívánják fiúre vinni.

Ne akarja hát senki mindenáron a gyártókban keresni a bűnbakkot. Nem tagadom, hogy vannak esetek, amikor a gyártó a hibás, de nem lehet általánosítani és egyszerűen »filmzsungelnek« nevezni a magyar filmgyártást. Azok a cégek, amelyek a közelmúltban Uz Benecét, Semmelweist, Gül Babát, Andrást, dr. Kovács Istvánt, Beszélő köntöst, Tóparti látomást, Szerető fia Pétert, Őrségváltást, Szíriuszt, Férfihűséget, Keresztútont és még egész sereg külföldön is sikert aratott filmet gyártottak, bizonytalán még emelni tudták volna a már

elért színvonalat, ha a körülmények meg nem változnak.

De ismét beszéljen Somody István cikke, amely így végződik:

— Nem feledatunk, hogy a filmgyártást, amely ellen éppen elég kifogást emeltünk, védelmünkbe vegyük, de ha tárgyilagosak akarunk maradni, figyelemre kell méltatnunk néhány olyan nehézséget, amellyel meg kell küzdenie részben sajátos magyar körülményeink, részben a háború miatt. Tudjuk, hogy nem ok nélkül panaszolja a filmgyártás például azt, hogy »egyre több *béklyót* tesznek a kezére s emellett egyre többet követelnek tőle«. Az is bizonyos, hogy figyelembe kell venni a *különbséget, amely a magyar és a külföldi adottságok, lehetőségek közt mutatkozik*. Mint említettük, nem lehet egyedül a filmgyártást felelőssé tenni azért, hogy a fejlődés útjáról visszacsúszott. Ebben szerepe volt bizonyos eltanácslásoknak és *megkötöttségeknek* és az utólagos *befittás* lehetőségének.

— A veszélyeket, a bizonytalanságot el kell hártani a filmgyártás útjából, mert hiszen mindezek

kívül is marad még elég nehézsége, amelyet le kell küzdenie. A háborús helyzet, a nyersanyaghiány például néha arra kényszeríti a filmgyártót, hogy bennhagyjon a filmjátékban olyan balul sikerült részleteket is, amelyeket egyébként újra és újra felvenne, ha volna elég negatív nyersanyag. Az is bizonyos, hogy a gyártási költségek száz-százötven százalékkal emelkedtek.

— A filmnek, mint a tömegnevelés egyik rendkívüli hatású eszközének, nemzeti szempontból is fontos a szerepe, meg kell tehát adni számára mindazokat az *előfeltételeket*, amelyeknek birtokában joggal várhatunk tőle *többet, értékesebbet, művészebbet*. Az illetékes körök felfogásában bekövetkezett változás és a filmgyártás új irányba terelése reményt ad arra, hogy a fejlődés útján az elmúlt évadban mutatkozó visszaesést behozhatja és újra előretörhet a magyar filmgyártás. Érdeklődéssel várjuk az új gyártási év filmjeit és örülni fogunk, ha bírálatainkban minél kevesebb hibára kell rámutatnunk.

MIT HOL JÁTSZANAK BUDAPESTEN

A király bolondja.	Eva	Gülbaba	Kristály
Akit elkap az ár	Hazám	Hivatalosa orvos	Kamara
A leányintézet hősei	Béke	Igy is lehet repülni	Józsefvárosi
A malakkainő	Duna	Ingovány	Nyugal
A marokkói leány	Székely	Istenek kedvence	Ugoesa
A miniszter barátja	Turul	Jelmezbál	Kultúr
A nagy per	Toldi	Kadélszeretlem	Otthon
A III-es	Andrássy	Keresztúton	Maros, Nap
A szerelem nem szégyen	Körönd	Késő	Rádus
Asszony a katedrán	Korzó	Leányvári boszorkány	Tátra
Asszonybecsület	Korona	Leányvásár	Alkotás
Az első randevú	Pest	Lesz, ami lesz	Glória
Az ingovány foglya	Nemzeti Apolló	Mária nővér	Petőfi
Azurexpressz	Ósbuda	Megbélyegzett asszony	Rákóczi, Szivárvány
Behajtani tilos	Déliabáb	Mintaférj	Szittyá
Bob herceg	Turán	Muzsikus lelkek	Barlang
Bűnös vagyok	Baross	Ne kérdezd, ki voltam	Erzsébet
Családunk szégyene	Bethlen, Ujbuda	Orientexpress	Atrium, Deák, Kaszinó
Csata	Nép	Őrségváltás	Belvárosi
Dankó Pista	Palota	Öt óra negyven	Tisza
Dr. Kovács István	Tinódi	Rózsafabot	Capitol
Egy eső az élet	Budai Apolló	Styx kapitány leszámol	Flórián, Plutó
Egy esőkért	Uránia	Szervusz, Péter	Homeros
Féher emberek	Attila	Szíriusz	Beleznay
Férfihűség	Damjanich, Vitéz	Szüts Mara házassága	Adria
Földindulás	Ráday	Tigrisek ura	Népszínház
Fruska	Csaba	Végzetes találkozás	Fórum
Gen tryfészek	Ipoly	Vörös vihar	Zugló

Balogh László dr. — miniszteri tanácsos

A hivatalos lap július 18-iki száma közli hogy a kormányzó a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére Balogh László dr. miniszteri osztálytanácsosnak a miniszteri tanácsosi címet adományozta.

A filmszakma körében igaz, őszinte örömet keltett Balogh László előléptetése és ez alkalomból tömegével keresték fel barátai és tisztelői szerencsekívánataikkal.

Balogh László dr., mint az Országos Nemzeti Filmbizottság főtitkára és a Nemzetközi Filmkamara alelnöke mindenkor a legértékesebb tevékenységet fejtette ki úgy a magyar, mint az európai filmgyártás fejlesztése érdekében. A magyar filmgyártás különösen sokat köszönhet Balogh Lászlónak, aki átfogó szaktudásával, nagy képzettségével, okos tanácsaival mindenkor megértéssel támogatta gyártóink munkáját és segítette őket a nemzeti célkitűzések elérésében.

A nemzetközi filmkapcsolatok kifejlesztésében épp olyan tevékeny része van, mint a hazai filmgyártás színvonalának emelésében. Nemrégben Németországban

és Olaszországban vezette a nemzetközi filmtárgyalásokat, mint hivatalos magyar kiküldött, a múlt évben Budapesten tartott nemzetközi filmkamara kongresszus idején pedig még súlyos beteg is, klinikai szobájából részt vett a tárgyalások magyar vonalának irányításában.

Tudásának és szakképzettségének méltó külföldi elismerése, hogy a Nemzetközi Filmkamara alelnökévé választotta, s ugyanilyen elismerésről tanúskodnak magas német és olasz kitüntetései is.

Meg kell említenünk azt is, hogy Balogh László sok fiatal tehetséget fedezett fel a magyar filmgyártás számára. Nem egy író, ren-

dező, színész és gyártó az ő lelkes munkájának, megértő irányításának köszönheti elindulását.

Igaz örömmel számolunk be Balogh László dr. előléptetéséről, mert a magyar filmszakmának valóságos házi ünnepe ez, s nem mulaszthatjuk el sívfüll köszönteni őt ebből az alkalmából.

Ajtay Andort elhódította a film a színháztól

Az utóbbi hetekben már nemcsak a befentesek körében kapott lábra az a hír, hogy Ajtay Andor, ez a markáns, egyéni játéksílusú színész nem újítja meg szerződését a jövő évadra a Vígszínháznál, hanem egyesek egyenesen tudni vélték, hogy Ajtay melyik más színház kebelében fogja szaporítani sikereinek számát. Közben lecsillapodtak a kedélyek, az újságok színházi rovatai is megnyugtatták a közönséget, hogy a nagy népszerűségnek

örvendő művész marad a Vígszínháznál. De az elmúlt napok színházi eseménykrónikája azonban már ismét foglalkozott az Ajtay-Vígszínház-üggyel, mégpedig olyan formában, hogy Ajtay Andor anyagi differenciák miatt válik meg az előkelő szentistvánvárosi színháztól.

Hogy végre is tisztán lássunk ebben a dologban, kérdést intéztünk Ajtay Andorhoz, marad-e, megy-e, ha igen, akkor miért, mik a tervei a jövőre nézve?

külsőit kezdjük el forgatni Tolnay Klárával, aki már hetek óta kint van két más filmjének külső felvételei miatt.

(Az egyedüli nap, amikor az újságíró is kényelmeskedhetik egy kicsit és ez: a vasárnap. Éppen ezért ezt a beszélgetést Ajtayval, a lakásáról folytatta le telefonon vasárnap délelőtt. Ajtay Andor pedig aznap este játszott »utoljára«, mint »Fekete Péter«.)

Elfáradtam...

A »Keresztúton«, újabbban a »Ragaszkodom a szerelemhez« című nagysikerű filmek és a színháznál a »Fekete Péter« hőse, a következőket mondta:

— Igen, elhagyom a Vígszínházat, egyszerűen azért, illetve főleg azért, mert elfáradtam. Kényelmesebb szeretném tenni az életemet. Két egymást követő szezonban estéről-estére megszakítás nélkül játszottam. Közben filmeket készítettem, hát kérem, ezt a munkát nem lehet a végletekig folytatni. Ez a végén a művészet, az alakítás kárára menne, szó szoros értelemben vett munka lenne, ezt pedig nem akarom. Pontosan megmondhatom, hogy hányszor játszottam színpadon az el-

mult tizenhét hónap alatt: a mostani szezont megelőzőben 369-szer, most pedig 329 ízben léptem fel színdarabban.

— Ezek szerint egyáltalán nem vállal jövőre színházi szereplést?

— Éves szerződést nem! Ez azonban nem zárja ki, hogyha bizonyos számú estére megfelelő szerepet kapnék a Vígszínháznál, akkor, mondjuk, úgy novemberben vagy decemberben, fel nem lépnek és ha az anyagi kérdésben is meg tudunk egyezni.

— Szóval mégis? Gázsi-kérdés is közrejátszott a »válasznál«?

— Csak annyit mondhatok megint: elfáradtam és kényelmesebben akarok élni!

Esetleg máshol is játszhatok

— Más színházak nem jönnek számításba?

— Miután nem kötök sehol sem éves szerződést, a lehetőség fennállhat, hogy máshol is játszhatok, de csak akkor, amikor — én

akarom!

— Hogy állunk a filmfronton?

— Már holnap utazom is Borsafüredre, ahol a Hausz Mária—Takács film »Menekülő férfi« című filmjének

— Más filmtervek?

— Még kettő van. Ezek azonban még a tárgyalás stádiumában érlelődnek. Az egyik szerepem Jupiter-film Barabás Pál által írt filmjében lenne, a másik pedig Bajusz Péter produkciójában készítenő »Nászin-duló« című filmben.

Filmmel tehát jól el van látva Ajtay Andor. Talán ő az első színészünk, aki nyíltan bevallja, hogy egyszerűen, maradéktalanul — hogy az egyik a másik rovására ne menjen — nem lehet két dolgot csinálni. Nem is annyira az anyagi érdek vezeti Ajtayt abban az elhatározásában, amikor nem akarja magát a színháznál lekötöni. Mint mondja: »alakításának rovására menne a halmozás«. És még egy: a színésznek is van magánélete. Arra pedig joga van bárkinek, hogy úgy élje át azt, ahogy akarja. Ha pedig Ajtay Andor úgy gondolja, hogyha filmez, akkor csak filmez, biztosan jól gondolja. Sőt nagyon is jól!

(cs—6)

Ha
elkallódik egy-egy

Magyar Film

példány

levelező-lap értesítésre megküldi a

Kiadóhivatal

A SVÁJCI FILMGYÁRTÁS ÉS FILMKERESKEDELEM

I.

A svájci filmgyártás története kezdettől fogva összefügg a mozis és a következős (képen a filmkölcsonzés fejlődésével).

Az 1940-es statisztika 351 filmszínházról tud 127.273 férőhellyel összesen. A rangsorban Zürich az első 28 mozi-
val és 16.771 férőhellyel, utána következik Genf 20, Basel 15, Lausanne 11, Bern 8 és Luzern 6 mozi-
val.

A forgalmazó cégeknek se szeri, se száma. Mindenfelé felütik a fejüket és joggal. Elég rámutatnunk, hogy normális időben Svájc évenként 400—460 filmet hoz be külföldről, ezáltal elfoglalta világviszonylatban is csaknem az első helyet.

Természetes, hogy ilyen óriási kereskedelmi gépezettel szemben a többi kultúrpolitikai elemek, amelyek az aktív filmgyártás lényegét képezik, nem virágozhatnak kellemő mértékben s így azok az erőfeszítések, melyeket a svájci filmgyártás egészséges része tesz, hogy határozott fejlődést adjon a belföldi produkciónak, még nem fejthetik ki teljes hatásukat.

Nehéz lenne megmondani, mikor kezdődtek meg ezek az erőfeszítések. A nemzeti filmgyártás első jele volt a

Kiviteli politika

Svájc speciális esetében a helyzet tengelyét két konkrét tény képezi: a produkciók fokozatos javítása és a kiviteli lehetőségek növelése. A svájci filmgyártás javításával igen hasznos nemzeti célt érhetnek el: a propagandát. Svájc amely ma már évenként átlag 15 filmet készít, nem mellőzi a film terén a kulturális követelményeket és teljes harmóniában fejleszti ki ezeket.

Ami a külföldi kivitelt illeti, be kell vallani, hogy ez majdnem megoldhatatlan problémát jelent a svájci filmszakembereknek. Mégpedig azért, mert jószándékaikat egyes idegen elemek önző és haszonleső céljai elnyomják. Felesleges mondani, hogy ezek az elemek ahhoz a fajhoz tartoznak, amelynek Európában többé nincs élettere és más hazában kell gyökeret vernie.

»Frauennot-Frauenlück« c. produkció 1930-ban, melyet 1941-ben a »Feind im Blut« c. film követett. Ha mégis határozottan le akarjuk szögezni az új irány létrejöttét, azokat az éveket kell említenünk, amelyek közvetlenül megelőzték a háborút. Pontosan 1937—38—39-ben hajtották első csírát a svájci filmgyártás.

A munkát megkezdték, most már csak a kifejlesztés van hátra. Látjuk, mi az összefüggés egyfelől a produkció és a behozatal, másfelől a produkció és a kivitel között. Ha filmpolitikai problémákat vetünk fel, annak mindig a filmtermelés az alapja. Minden más tényezőt alá kell rendelni ennek a mással nem pótolható mozgató erőnek, mely nemcsak gazdasági, hanem elsősorban erkölcsi is.

Ha a belföldi piac nem tudja fedezni saját filmjei költségeit, a filmnek a kivitelében kell anyagi forrásait keresni. Ha ez sem elég, akkor különböző szükséges intézkedésekhez kell fordulnia az egyensúlyozó szerveknek, hogy ezáltal táplálják azt a tevékenységet, amelynek semmi körülmények között nem szabad ellanyhulnia, mert benne rejlik egy iparnak a jövője s ezt az ipart egyetlen nemzet sem nélkülözheti.

A svájci filmgyártás vezetői nagyon jól tudják, hogy Európában senki sem gördít akadályokat a svájci film elterjedése elé. Minden ország piacának — kezdve Német és Olaszországgal — szükség van más nemzetek produkciójára. A filmönellátás különleges jelenség, melynek két lényeges tényezője a presztiziskérdés és védekezőfegyver.

Ha a svájci filmgyártás ezentúl is olyan egészséges formában nyilvánul meg, ahogy eddig, jogosan számíthat a külföld érdeklődésére és nem igen lehetséges megakadályozni helyes és természetes elterjedését az európai közös piacon. Közös piacon, mert ha ezekről a dolgokról beszélünk, mindig szem előtt kell tartanunk az »europizmus« gondolatát, amely minden új együttműködés irányát megszabja. Vilá-

gos, hogy azok, akik ettől a gondolatától eltávolodnak, vagy egyenesen idegenkednek tőle, nem akarnak hozzátartozni ahhoz az egyesült erőhöz, amelynek főcélja: végső-
kéig védeni nemcsak Európa kultúráját, hanem magát a létezését is más szárazföldek jenyegései ellen.

A film területén, mint már mondtuk, Svájc nagyobb érdeklődést tanúsít a dolog kereskedelmi része, mint gyártást szempontjai iránt. Pedig ha bele akar kapcsolódni egy szorosán vett európai rendbe, nagyobb gondot kell fordítania a produkcióra és következőképen

A svájci gyártó és kereskedelmi szervezettség

A svájci filmgyártásnak hatalmas technikai felszerelése és kitűnő szervezete van. A nyelvek különbözősége nem zavarja a felépítés egységét, ha a csoportosulások különbözők is.

Igy pl. van egy szervezete az olasz és német gyártóknak, a »Schweizerischer Lichtspieltheater-Verband«, továbbá a franciáknak »L'Association Cinématographique Suisse Romande«. Itt van azután a kölcsönzők egyesülete, a »Schweizer Film-Verleiher Verband« és a gyártók, művészek és munkások egyesülete, a »Gesellschaft Schweizerischer Filmschaffender«.

Ezeknek a szerveknek hatáskörébe tartoznak aztán az egyes cégek, melyeknek tevékenysége főként a kölcsönzésből áll.

Érdekes megismerni ezeket a cégeknek a főbb adatait:

1. Praesens Film A. G. — Zürich.

Érsvénytőke Frs. 250.000 — Igazgató és főérsvényes: Lazzarus Wechsler, külföldi születésű, zsidó. Eddig gyártott filmek: »Fusilier Wipf« — »Wachtmeister Studer« — »Fräulein Häser« — »Die missbrauchten Liebesbriefe« — »Gilberte de Courgenay« — »Landammann Stauffacher«.

2. Gloria Film A. G. — Zürich.

Résvénytőke Frs. 50.000. Igazgató: Günther Stapenhorst, német állampolgár, keresztény. Eddig gyártott filmek: »Verene Stadler« — »Emil« — »Menschen die vorüberziehen«.

a külföldi kivitelre. Csak így kapcsolódhatik bele az egészséges európai filmgyártásba.

Nem értjük tehát, hogyan kereshetnek a svájci gyártók eladási lehetőséget filmjeiknek olyan távoli országokban, ahol verhetetlen konkurenciával találkoznak.

Az európai film megállapította belső rendjét és kiválasztotta útját. Természetes, hogy ha valamelyik ország nem követi az együttes haladást, hátramarad és minél több időt vesztegetett el, annál nagyobb erőfeszítést kell kifejtenie, hogy helyrehozza a mulasztottakat.

3. Gotthard Film G. m. b. H. — Zürich.

Igazgató: Dr. Stefan Markus, külföldi születésű, kikereszkedtetett zsidó. Eddig gyártott filmek: »Dilemma« — »Das Menschlein Mathias« — »Der doppelte Mathias und seine Töchter«.

4. Autropa A. G. — Zürich.

Igazgató és főérsvényes: O. F. A. Bally, svájci állampolgár, keresztény. Eddig gyártott film: »s' Margritli und s' Söldate«.

5. Distributeurs des Films (D. F. G.) S. A. — Genf.

Igazgató és főérsvényes: Louis Guyon, svájci állampolgár, keresztény. Eddig gyártott filmek: »Nob 39« — »Une femme disparaît«.

6. Pandora Film A. G. — Zürich.

Igazgató: E. Hollenstein, svájci állampolgár, keresztény. Eddig gyártott film: »Der Hotelportier«.

7. Cinevox S. A. — Montreux.

Igazgató: G. Depallens, svájci állampolgár, keresztény. Főtítkár: M. Gonvers. Eddig gyártott film: »L'oasis dans la tourment«.

* 8. Heimat Film.

Igazgató: Ganfer, keresztény. Eddig gyártott film: »Il postiglione del San Gotardo«.

9. Filmkunst.

Igazgató: Schwank. Eddig gyártott filmek: »Bider, der Flieger«.

10. Pro Film.

Igazgató Schlöpfer. Eddig gyártott film: »Romeo und Julia auf dem Dorfe«.

(Folytatjuk.)

MI A SIKER?

SZESZÉLYES ISTENNŐ — MONDJA BORDY BELLA

Mi a siker? Ezerszínű szapanbuborék, himesszárnyú pillangó, kápráztató délibáb, csalfa lidércfény? Kétségtelenül minden ember számára mást jelent. De soha nem bízhatunk benne feltétlenül, néha olyankor siklik ki a kezünkből, amikor már azt hittük, elfogtuk. Ha aztán engedelmesen mégis hozzánk szegődik, olyan magasságokba emel, ahol könnyen el lehet szédülni. S ha elszedülünk — vége, újra csak elröppen.

Ma ezzel a szóval meglehetősen visszaélnék. Általában nagyon könnyen osztogatják boldog-boldogtalannak. Elég egy kis tetszés a közönség részéről — amely talán csak átmeneti és egészen felületes — már nagy hangon dobálóznak a »siker« jelszóval. Pedig hát... nem mind arany, ami fénylik és ezek a tiszavirág-életű »sikerek« aligha érdemlik meg ezt az elnevezést.

A boldogság és megnyugvás

No, lássunk csak valakit, aki csakugyan megismerte ennek a szónak igazi színét-ízét — gondoltuk, és megkérdeztük *Bordy Bellát*, egyik leg-sokoldalúbb fiatal művésznőnkét, mit jelent számára a »siker« szó. A művésznő hol mint lepkekönnyűségű primaballerina kápráztat bennünket pompás technikájával és elmélyült művészetével az Operában, hol a filmvászon mutatja meg egyszerű, tiszta, közvetlen művészi eszközeit, hol pedig az operett területein hódítja a közönséget.

— Mit jelent nekem a siker? Mi mást is jelenthetne, mint boldogságot! — nevet *Bordy Bella*. — Azt hiszem, ebben mindenki egyetért velem. Ezenkívül megnyugvást is jelent — már amennyire a művész pályán egyáltalán megnyugvásról szó lehet — hogy jó az, amit csinálok.

— Mi volt az első igazán tudatos sikere?

— A »Magyar Abrándok« című balett az Operában és most a »Tábornokné«.

— *Előre egész pontosan tudtam, mit akarok és mit fogok csinálni. A siker aztán csak igazolása volt az elképzeléseimnek. Különben nem valami gyakran találko-*

— *zom ezzel a tudatos sikerrel. Filmen még soha nem éreztem ilyesmit. Volt siker, volt, hála Istennek itt is, de nem ugyanaz, mint ez a két színpadi élményem.*

Bátor embereké a siker

— Félti-e a művész a sikert, aggódik-e érte, hogy egyszer csak vége?

— *Jaj, ha az ember erre gondol és fél tőle, hogy elveszti, akkor már vége is az egésznek. A siker jobban sze-*

— *retti az öntudatos, bátor embereket, mint az örökösen rettegőket. De ez persze nem azt jelenti, hogy szabad vele visszaélni. Isten mentsen! Amilyen szeszélyes istennő, rögtön megharagszik és cser-*

— *ben hagyja az embert. Nem engedi magát kényszeríteni semmire.*

— Szóval a »siker« nem kedveli se a túlságosan félné és óvatos embereket, se a nagyon erőszakosokat?

— *Igy van bizony. Énnálam — hála Istennek —, fő, hogy éppen most megvan!*

Igaza van *Bordy* művésznőnek. Ha egyszer csakugyan megérkezett és itt van, minek annyira boncolgatni *Bordy Bella* megérdemelte igazán és nyugodt művészi öntudattal élvezheti. Ami azt illeti, nem féltjük a jövőben sem attól, hogy el fogja veszteni.

(Z. K.)

Bordy Bella a »Kívánság hangverseny« című filmben.

(Foto: Gyimesy Kásza Frő)

A MAGYAR FILM TÁRGY- ÉS TENDENCIA-PROBLÉMÁJA

Szűts László, a Nemzeti Színház dramaturgja, az alábbi előadást tartotta az Erdélyi István dr. által életre hívott vitaesték egyikén. Bár Szűts László felfogásával és megállapításaival nem értünk mindenben egyet, mégis közöljük az előadást, amely érdekes képet ad arról, hogy egy színházi művészember hogyan látja a filmet.

— Minden művészet eljut egyszer odaig, hogy felveti a tárgy és a forma kérdését, a cél, vagy a célnélküliség problémáját. Irányított művészet nagyon hamar érkezik el ehhez a ponthoz. Irányított félművészet a leghamarább. A mai magyar film irányított félművészet. Félig üzlet és ipar, azután — a lehetőségekhez mérten mértén művészet. — Mondjuk így: művészet is. Hogy művészet is lehessen, felsőbb irányításra szorult. Az irányítás törekvése az üzleti szempontokkal szemben megvédeni a magyar művelődés magasabb érdekeit. Hivatalos szervek döntenek el, hogy ki gyárthat filmet és hogy milyen filmeket lehet és kell csinálni. Milyen filmeket? Bizonyára olyanokat, amelyek a igyeksenek megfilmesíteni a legművészibb eszközökkel legértékesebb tárgyakat. A »legművészibb eszközök« nálunk — sajnos — a mostoha körülmények között nem sokat jelentenek. Előre nem lehet tudni, hogy mit. Az »ahogy« a film-művészetben is csak utólag derül ki. Előre csupán az »amit« lehet megszabni, a tárgyat. A magyar filmet szabályozó felsőbb gondoskodás tehát itt áll a tárgyválasztás és tárgymegszabás problémája előtt.

Milyen tárgyakat engedélyezzenek? Melyek az értékesebb tárgyak? Milyen szüzesséket kell előnyben részesíteni? Ilyen és hasonló kérdések merülnek fel. A tárgy »értékes«, vagy »értéktelen« volta látszólag könnyen megállapítható. Kétségtelennek tűnik, hogy pl. őseink honfoglalása értékesebb filmtárgy, mint az »Egy lajbi két sláger« című sokat ígérő szuperbohózat. Amint nyilvánvaló, hogy Krisztus értékesebb festészeti téma, mint egy köteg zöld spárga. De hogyan Krisztust a falusi kontárfesti meg azzal a szándékkal, hogy vallásosnak lássék, hogy megnyerje a plébános protekcióját, hogy így állást, helyet biztosítson magának, akkor a fontos tárgy művészietlen

giccsé, még hozzá tisztességtelen zándékú giccsé válik. A köteg spárga pedig a Manet tendenciamentes ecsetje segítségével halhatatlan kis műremekké nőhet. A honfog-

A téma megválasztása

Mi értékesebb tárgy, a házasságtörés, vagy a női szüzesség? Nem kétséges, hogy a női szüzesség regényét előbb engedélyezik, mint a házasságtörés destruktív szüzességét. Csak hogy, ha Courts Mah'er szirupba mártott, se-lyemszállból megköti a női szüzesség regényét, Flaubert pedig megírja a Bovaryné, akkor mégis csak a házasságtörő nő szomorú története válik értékes, örökbecsű művé, a »Goldelse« pedig mintaszerű giccsé. Hogyha Hazafi Verai János, honfiúi rimmenést kapva agyondicsóti a magyarságot, Berzsenyi pedig szemébe köpi fajtájának, hogy »rút szibarita váz«, akkor nem a fűzfapoéta nemes tárgya és magasztos tendenciája a hatóságilag támogatandó művészet, hanem Berzsenyi fájdalmasan örök, tragikus magyar költészet.

Kevés példából is megérthető, hogy a film világában szintén érvényes a régi művészi igazság: a tárgyválasztás egymagában még nem kezesség, hogy értékes műalkotás születik. A magasztos, a nemes és nemzetes tárgyak még nem garantálják, hogy

lálás, mint filmtárgy — önmagában véve — nem biztosíték semmire. Ha egy filmgyártó csak azért választja ezt a nagy magyar témát, hogy vele protekciót, helyet, elsőbbséget, műtermet biztosítson magának, akkor úgy jár, mint a Krisztust festő falusi kontár. Mert a mai filmlehetőségeink között ebből a tárgyból alig is lehet más, mint giccs. Jó vagy rossz zándékú giccs.

a megfilmesítőjüknek sikerül is a tárgyhoz méltó filmet gyártani. Sőt a gyakorlat azt bizonyítja, hogy épp az értékes, a nagy tárgyakból csinált filmjeink sikerülnek a legrosszabbul. Van több olyan régi magyar filmvígjáték, amely még ma is felújítható, de olyan »nagy« nemzeti, történelmi, vallásos stb, filmünk nincs, melyet érdemes, vagy kivált szükséges lenne újra elővenni a lomtárból. Sajnos, nemzeti, vagy kulturális szempontból értékes tárgyat bemutató filmjeink a legkevésbé szerencsés alkotások. Sem erkölcsi, sem anyagi sikerük nem szokott lenni. Ez az évtizedes balsiker mégis csak gondoskodóba kell ejtse a közvéleményt. Mi az oka ennek a sajnálatos jelenségnek? A körülmények. Miért nem javítanak rajtuk! Nem lehet? Akkor miért erőszakolják mégis az ilyen »értékes tárgyú« filmeket? A gyártók volna hibásak? Lehetetlen. Hiszen megállapítást nyert, hogy működésük garantálja a holt napi nagy magyar film megszületését. Hol tehát a hiba? Vagy nincs baj sehol sem?

Szabad, vagy irányított tárgyválasztás?

— Ezek után újból felvetődik a kérdés, hogy a film tárgyválasztása szabad legyen-e, vagy irányított? Felsőbb fórum jelölje-e ki a kívánatos tárgyakat és a megfilmesítés sorrendjét, vagy sem? A kérdésre feleljünk kérdéssel. Mi lenne a magyar filmből, ha a tárgyválasztás szabad anarchiává válnék? Szórakoztató nagyipar. Versenyfutás a közönségtetésés minél jövedelmezőbb elnyeréséért. Ki tud izesebb csemegét, sikeresebb nyaláncságot, idegfeszítőbb detektív-

telen következetességgel mutatja a törvényt: előzetes cenzúra sohasem pótolhatja az utólagos felelősségvonyást. Sőt. Növeli az utólagos felelőtlenséget. A művészi élet — akárcsak a jogi, vagy erkölcsi élet — nem elégedhet meg a zándék, a terv megvizsgálásával és engedélyezésével. A jogszolgáltatás: a tettek, a tények vizsgálata. A zándék, a terv legfeljebb másodrangú szempont, magyarázat, vagy enyhítő körülmény. Nem csak azt kell vizsgálni, hogy valaki mit akar csinálni és milyen zándékkal, hanem azt, hogy ténylegesen mit cselekedett, milyen eredménnyel. Mi lenne az emberi társadalomból, ha a jog és igazság csak olyan szempontok szerint működne, mint a film világában? Tegyük fel, hogy egy társág meg akarná menteni egy falu szegény társadalmát és lebből a célból ipartelepést alapít. A felsőbb gondoskodás jóváhagyja a zándékot és a tervet. A vállalkozók elnyerve a felsőbb áment, céljuk érdekében kitermelik a község egész véderdejét. A vállalkozásnak kezdeti sikere van, a rablógazdálkodás remekül pénzel. Közben gyülekeznek a felhők, majd jön az első égszakadás és elsöpri az egész határt. Lehet, hogy az élelmes vállalkozók orrintva a veszt, megsokszorosított vagyonukat már régen átmentették biztosabb tájakra. Mentőségük lesz-e, hogy tervüket a felsőbbiség engedélyezte, hogy a vállalkozás sok embernek adott kenyeret és hogy eleinte »sikere« volt? Valami ilyesmi történik most a filmgyártás világában. Elegendő művészi, kultúrpolitikai előrelátás nélkül, a fejlődés biztosítása, a jövőért való felelősségvállalás nélkül engedélyezzük a látszólagos jó zándékot és jó tervet. A jó terv azután kivitekre kerül. Mi ez a jó terv? Könnyen legyártható, kommersz vígjáték, olcsó bohózat, hazafi-verajánosos honmentő film, idegekre spekuláló kémdráma, olcsó borzalmakra épített talajgyökeres rémhistoria és más efféle. Csak ritkán más. A vállalkozás jó keresetet biztosít és »sikere« van. Mennél olcsóbb eszközökkel dolgozik, annál nagyobb. Ki törődik vele,

hogyan az az öndicséretől il-
latosított, fizetett reklámtól
és anyagilag érdekelt kritiká-
tól ünnepezt filmgyártás ki-
dönti a közönségizlés, a mű-
vészetet felvevő képesség véd-

A legjobb szórakozás a legértékesebb művészet

Súlyos, jövőbe ágaskodó
problémák ezek. Ügylátszik,
a mulattal való kapcsolatok, az
elburjánzott anyagi érdekkö-
zösségek, az adminisztráció
fejletlensége, az egész áldat-
lan helyzet nem engedi az ál-
lapotok megváltoztatását. A
világválság, a háborús fe-
szültség mindenre ad oltó
menlevelet. »A közönség szó-
rakozni akar«, mondja a gyár-
tó, aki fél, hogyha értékesebb
valamit kellene teremteni, ha
marosan kiderülne, hogy ő
csak bővli-áru termelésére ké-
pes. A közönség szórakozni
akar? Szórakoztassuk. A leg-
jobb, legragyogóbb szórako-
zás egyúttal a legjobb, leg-
értékesebb művészet. A világ
legjobb mulattatói: Aristophanes,
Plautus, Shakespeare,
Molière és a többiek. Van fo-
galma filmeseinknek, hogy
mennyivel nagyobb »gyakor-
lati« sikere volt Aristophe-
nesnek, vagy a Lope de Ve-
ganak a maga idejében? A
mai Németország legnagyobb
anyagi és erkölcsi sikere: a
klasszikus spanyol vígjáték.
Biztos az, hogy a szórakozni
akaró, magyar közönségnek
csak az »Egy kombiné, két
papucs« és efféle filmgyönyör-
ök kellene és tiltakozni
ellene, ha Kisfaludy, Szigli-
geti, Csiky, Szigeti vígjáté-
kaiból, vagy legalább hasonló
értékű mai tárgyakkal csinál-
nának nekik filmet? Vagy
anyagi érdek kívánja, hogy
csak verejtékezve, társasan
összemesterkéljék film-bohózato-
kat gyártsunk? Milyen elmé-
let, vagy gyakorlat meri ál-
lítani, hogy a problémamentes
bohózat jobb szórakozás, jobb
üzlet, mint a művészi becsű
komédia? Ki állítja, mire hi-
vatkozva, hogy a hazafi-verai-
jánosos magyar tendenciáfilm
az egyedül üdvözítő, a ber-
zsenyis, hibánkat is feltáró,
bajainkat ostorozó értékes ma-
gyar filmtárgy pedig szükség-
kép destruktív és hivatalból
üldözendő?

A tárgy és a tendencia kér-
dése — sajnos — annyira bo-
nyolult, annyi szempontból
való megvilágítást kívánna,
hogy részletezésére egész
könyv terjedelme sem elég.
Tanácsos tehát összefoglalni

erejét? Ki figyeli, hogy a lát-
határon gyűlnek-e az égsza-
kadás felhői? Hogy a vállal-
kozók nem iparkodnak-e már
most átmeneti nyereségüket
biztosabb vidékekre?

azokat a szempontokat, ame-
lyek — külföldön és nálunk
— tapasztalatok, eredmények,
általános érvényű művészeti
és művelődési törvényszerű-
ségek alapján önmaguktól
adódnak. Hangsúlyozni kell,
hogy ezek a szempontok nem
lehetnek egyéniek, de kon-

— Az első szempont, mely
nálunk eddig mindig figyel-
men kívül maradt: a *műfa-
jok arányosítása*. Minden film-
műfaj csak a nemzeti kultúra
érdekeit szem előtt tartó
arányban foglalhat helyet az
egyetemes magyar filmgyár-
tásban. Lehetetlen, hogy a
filmjeink óriási többsége kom-
mersz-vígjáték legyen! Mit
szólna a kultúra pl. olyan
Nemzeti Színházhoz, amely
műsorát műfaji szempontból
úgy állítaná össze, mint ahogy
a magyar filmé szokott ki-
alakulni? Botrány lenne be-
lőle! Pedig a színház közön-
sége ezredrésze sincs a film-
csodára éhes magyar milliók-
nak! A színház egészséges
arányban kell adjon klassziku-
sokat, külföldit és magyart,
régit és modernet, vígjátékot
és tragédiát. A film világá-
ban nincs ilyen arány, nincs
mérték, a félszáz magyar film
összetételét műfaji szempon-
tok nem irányítják. Ennek
gyászos következményei nyil-
vánvalók. Ha bizonyos számú
gyártási lehetőség műfajhoz
volna kötve, akkor pl. csök-

A film ne legyen ujság vagy politika

A második szempont a ten-
dencia kérdése. Az Aischylos
»Perzsák«-jának, az Aristophanes
»Lovagok«-jának, a
Schiller »Tell Vilmosá«-nak,
Katona »Bánk bán«-nak ten-
denciája nem művészetlen.
Ellenben művészetlen törek-
vés az a minden mulatt, min-
den szent hagyományt meg-
csúfoló túlbuzgóság, amely-
lyel előzetes »meggondolások«
alapján kivesszük a magyar
filmből mindazt, ami még szó-
ciális tartalom, közszellemet
munkáló teremtő gondolat,
társadalmi hibákat kifigurá-
zó, ostorozó, javító szatíra.
Mi marad? Problémátlanág,

junktúra szempontok sem.
Mert a film kollektív munka
eredménye, nagy emberi kö-
zösségnek szól. És hosszúle-
járátú üzlet! Legalább másfél-
két év az üzlet folyama ak-
kor is, ha a gyártott termék
olyan kérészerűtlen film, mely-
nek maradandó becsű művé-
szethez, nemzeti kultúrához
semmi köze sincs. Tehát a
film új szempontjai — a jö-
vő nevében — aligha tűrik
meg az egyéni érdek túlhaj-
tását, sem a konjunktúra pa-
lástjába bújó zsarnokosko-
dást.

Arányosság mindenekelőtt

kenne a nyakló nélkül való
felelőtlen bohózatgyártás, a
magyar filmprodukciónak leg-
újabb rákfenéje. A film-mű-
fajok szabad anarchiája miatt
az a helyzet, hogy egy-két,
évek óta kizárólag bővli-bo-
hózatot termelő cég, mint »régi
gyártó« érdemeire, »szerzett
jogaira« hivatkozva, intrikál-
ják el a gyártási lehetőséget
azoktól, akik ugyanazzal a
technikai apparátussal, ugyan-
olyan üzleti és ipari garan-
ciákkal esetleg jobbat, tisztés-
ségesebb művészetet szeretné-
nek gyártani. Ma úgy látszik,
hogy a »Com-com-com« című
operett, vagy »Slicces a bu-
gyogóm«, esetleg a »Dilis fa-
mília« és más efféle remek
témák előbb valósulhatnak
meg a filmen, mint mondjuk
Szigligeti Liliomfija, Tamási
Aron Vitéz lélek-je és a ma-
gyar téma-öserdő ezer nagy-
szerű értéke. Tehát igenis ren-
det, arányt, harmóniát kell
itt teremteni műfaji szempont-
ból. Ez igazán megvalósít-
ható, még a »régi gyártó«
érdekeinek sérelme nélkül is!

Semleges, nemzetközi monda-
nivaló. Tartalmatlan, magta-
lan komédia. Az ilyen előzetes
gondoskodás a magyar film
sterilizálását jelenti. A gyártó
létérdéke, hogy szűrségét, for-
gatókönyvét »kifogástalanná«
tegye, vagyis — csírátlanítsa.
Ez a kiherelés — úgy látszik
— biztosítja a tárgy, a mon-
danivaló veszélytelenségét —
tehát engedélyezését is. A ma-
gyar film tárgy és tendencia
szempontjából így két vég-
let közt tántorog: a pillanat-
nyilág időszzerű politikai pro-
grammot trombitáló engedé-
lyezett propaganda és a tel-
jes tartalmatlanság között.

Nehéz eldönteni, mi kár-
tékonyabb: az erőszakolt ten-
dencia, vagy a teljes problé-
mátlanág. Üzletileg az utóbbi.
A tendencia-film nagy koc-
kázattal jár, mert sodródó
időben a folytonos változás
elsöpörheti a ma még kívá-
natos tendenciát. Legfeljebb
a közpénzekből készült propa-
gandafilmekek függetleníthetik
magukat a holnap bekövetkez-
hető anyagi csódtól. Az er-
kölcsei felelősség vállalásától
sohasem. Dehát szükséges-e
egyéltalán a politikai időjá-
rás szeszélyeinek alávetett ten-
dencia-filmek gyártása? Hi-
szen annyi örök emberi és
sorszerűen magyar tárgy vár
megmutatásra! Annyi az érté-
kes tárgy, annyi nemes ten-
dencia, ami holnap is érvé-
nyes, aminek megfilmesítése
nem kockázatos! Miért nem
ezeket ragadjuk üstökön. Az
újság, a politika pillanatnyi
jelszavakból él, a film, mely
csak hosszú hónapok múlva
kerül a közönség elé, ne akar-
jon újság, vagy politika lenni.
Akarjon művészet lenni, hisz-
er úgyis ez a vágymálma!
Ha pedig művészet akar lenni,
lényének művészi részét a
művészet törvényei és szabá-
lyai irányítsák. Ne higgyék a
gyártók és a film sorsintézői,
hogy a filmművészet számá-
ra új normákat lehet »grün-
dolni«, se azt, hogy a művé-
szet nem egyeztethető össze
az üzlettel. Ha van a művé-
szet történetének gyakorlati
tanulása, úgy ez az: a ma-
radandó értékre törő műál-
kotás jobb, biztosabb, tartó-
sabb üzlet, mint a fél-, vagy
álművészet!

GYIMESY KÁSÁS BEVO-
NULT. Lapunk munkatársa
Gyimesy Kásás Ernő mult
hét folyamán katonai szolgál-
atra bevonult. A kiadóhiva-
tali belső téendőket helyettese
végzi.

ÖSKERESZTÉNY mozige-
pész üzemvezető gyakor-
lattal állást keres. Cím:
Provinc Antal. Kiskun-
majsza. Szent Erzsébet-u.
51.

ÖSKERESZTÉNY, 20 éves
gyakorlattal üzletszerzői
állást vállal. Pozsgay Jó-
zsef (Schenkengyel). Szíves
megkereséseket XI. Fad-
rusz-u. 15. szám alá ké-
rek. Telefon: 256—999.

Komoly, nagy szerepeket és egy kis Kamarást kíván magának
a Vígszínház új tagja: Kamarás Gyula,
 aki boldog, hogy ismét Pesten van

Hosszabb idő óta nem látott ismerősét az ember rendszerint valami fürkésző kíváncsisággal teljével szemekkel üdvözlőli az első találkozáskor. Meny nyiben változott még a külső szempontjából? Hízott-e, fogyott-e? Szélt-e, csúnyult-e? És így tovább!

Az első kézfogás után egy lércét visszalépünk, tetőtől talpig végignézzük ismerősünket... aztán kimondjuk a szentenciát: »de megváltoztál öregem«, vagy »olyan vagy mint azelőtt«, vagy »asszonyom ön szebb, mint valaha« — igaz, hogy ezt az utóbbi véleményt, nagyon sokszor in-

Mindent előlről kell kezdenem

Itt ül velem szemben a szerkesztőségi asztalnál, én kérdezek, ő felel. A téma természetesen a vígszínházi szerződése.

— Már nagyon vágytam Budapest után, — mondja. A Dunapartot, a Gellérthegyet és minden utcát, ahol azelőtt jártam, úgy üdvözlök most, mint a legkedvesebb hozzám tartozómat. Tulajdonképpen én a Vígszínházhoz visszajöttem, mert két évvel ezelőtt, amikor a színház elengedett, azzal távoztam, hogy ismét igényt tartanak rám. Hegedűs Tibor, aki az ígéretet tette, nem felejtett el. Sajnos mindent új-

Büszke vagyok vidéki multamra

Az iskola elvégzése után három évig Debrecenben dolgozott Kamarás Gyula a »göngyölyös-színházi«
 Horváth Árpádnál, Kiss Ferenc tanácsára ment vidékre akkor s amint ő mondja:

— Nem bántam meg. Sőt büszke vagyok vidéki multamra. A mostani nagyok is majd mind vidéken kezdtek s talán éppen ezért lettek nagyok.

Kétségkívül egy fiatal kezdő színésznek jobb iskolája nem is lehet ezen a pályán, mint egy pár éves vidéki színészet. Azt a sok benyomást, amit ilyenkor egy fiatal lélek telve pályája iránti szeretettel, a gyakran változó figurális alakítások közben szerez, nem pótolhatja semmi mással és nem szeresheti meg a főváros nagy színpadain.

A fiatal színészember lelke olyan mint a viasz, puha, formálható és az éles szemmel ellesett életmegnyilvánulások lenyomatokat hagynak benne, ezek azok a tapasztalatok, amelyeket életének későbbi álomásain szerepala-

kább udvariasságból szoktuk mondani, mint meggyőződésből, hiszen — nőkről van szó — Istenem, legyenek vele boldogabbak...!

Kamarás Gyulával is ilyen vizsgáló tekintettel fogtam kezét. Amikor két évvel ezelőtt megvált Budapesttől, talán kamaszosabb volt. Kis bajuszt viselt, ami komolykodó egyetemista külsőt kölcsönzött neki. Most? De minek dícsérünk valakit? Minek állítsuk, hogy így bajusz nélkül jobb, igazibb »kamarásabb«. Egy biztos: **előnyére, mégpedig nagy előnyére vált a két éves vidéki színészkönyér.**

ra és előlről kell kezdenem. Bár csak ott folytathatnám, ahol abbahagytam két évvel ezelőtt. De nem félek az új-rakezdéstől.

Gondolatban lelkemre ölelem ezekért a szavakért ezt a fiatal, de máris nagy tapasztalatokkal rendelkező, jónévi, élvonalbeli színészt, aki közel tíz évvel ezelőtt végezte a színiakadémiát. Oly nagynevű tanároktól sajátította el a színművészet mikéntjét, mint **Odró Árpád, Kiss Ferenc és a többiek.**

Bátor, magabizó szavak ezek, amelyek magukban hordozzák az elkövetkezendő sikert.

kításoknál felhasználhat. Minél jobban tudja magát belesimítani a való élet köntösébe annál művészebb alkot.

A vidéki szerenlés más szempontból is jót tesz, mert a kezdő színész a változó szereneken keresztül valósággal újra tanul járni, kezét használni és levegőt szívni a színpadon, »mozgási-rutint« szerez.

— Mintegy önmagát, színészi képességeit találja meg vidéken az ember — folytatja Kamarás Gyula, amikor velem a fentebbi sorokban papírra vetett gondolatokról beszélgetek. **Akkor érzi meg a színész, hogy tulajdonképpen melyik szerep való igazán neki.**

— Debrecenből aztán felkerültél Pestre?

— Igen. Két évig voltam a Vígszínháznál, majd Táray Ferenc levitt Kolozsvárra, ahol engem ért az a megtiszteltetés, hogy a porából újjáélemlétt kolozsvári színházban én mondhattam el az első magyar szavakat: »Lenni, vagy nem lenni«.

— Hogy-hogy?

— Ugy, hogy éppen a **Hamletet** adták elő a kolozsvári színpadon, amikor a románok megszakították az előadást és beszüntették a magyar színház további működését. A románok akkor vágták ketté az előadást, amikor a Hamletet játszó színész ezeket a szavakat mondotta: »lenni, vagy

Kolozsvár nem akart elengedni

— De azért jól érezted magad Kolozsváron, bármennyi is vágtyál Pest után?

— Hát hogyné. Boldog voltam Kolozsváron. Az ottani közönség is megszeretett. Bizonyítja az a rengeteg levél, amelyet kaptam. Nem akartak elengedni semmi áron. Kölcsönösen, szeretettel gondolunk egymásra vissza: Kolozsvár és én. Ha csak mód adódik rá mindég lemegyek oda vendégszerepelni.

A beszélgetés ötletszerűen folyik tovább. A filmről, a magyar filmgyártásról és mi egyebekről diskurálva szöjjük a beszéd fonatát.

— Márcsak azért is akartam felkerülni Pestre, hogy közelebb legyek a filmhez. Kolozsváron el voltam zárva ettől a lehetőségtől. Két év alatt mindössze két filmben játszottam: a »Gyámság«-ban és a »Késő«-ben. A színház csak a legnagyobb áldozatok árán engedhetett el ezekre a filmkirándulásokra. Köszönet illeti Kemény báró urat és Mihályfy Ernőt ezért.

— Milyen szereneket szeretnél a filmnél alakítani?

— Drámái figurákat akarok. Klasszikus értékű szerepeket. Olyan alakításokat szeretnék nyújtani, hogy a közönség azt mondja: »a Kamarás, ez egy jó színész!« — ez jelentené nálam a népszerűséget, nem az, hogy pár kislány autogramot kér tőlem. Nem akarok beskatulyázott ember lenni a színpadon. Ugy szeretném magamat is elképzélni hogvha az emberek megérzik, **ha Kamarás Gyulát lássák a szerenben** hanem a szerenben életrekelő személyt mint ahogyan nem Péter látjuk a »dr. Kovács István«-ban, vagy az »Andrásban«-ban, hanem a húsból és vérből való Kovácsot és Andrást.

A filmgyártásunkra terelődik a szó. Ma, amikor mindenki kritikával illeti a magyar filmet, a hivatott szakembertől kezdve a kőbányai sörgyárak valamelyik sörkü-

nem lenni!« A közönség helyéről felugrálva kórusban kiáltotta akkor: **lenni, lenni, lenni...**

— Két évvel ezelőtt pedig a színház megnyitó előadásán ugyanennél a jelenetnél folytattuk a **Hamletet** és én mondtam elsőnek az ismét magyarrá válto színpadon: »lenni, vagy nem lenni!«

hordó kocsisáig, nem érdektelen annak a véleménye, aki éppen a film miatt hagyta ott az országok Budapest után egyik legnívósabb — ha ugyan nem előz meg néhány pesti színpadot is, — színházat.

Kamarás Gyula azonban szükségű feleleteket ad, végül is a következő mondatban sűríti össze mondanivalóját:

— A filmnek el kell jutnia oda, ahol a színház áll.

— Távlati terveid a jövőre nézve?

— Színházi vonalon jó szerepek eljátszása és hiszem, hogy ez sikerülni fog. Megvagyok arról győződve, hogy a Vígszínház úgy fog foglalkoztatni, ahogyan várom. Más téren pedig, miután már sikerült most lakást »alapítanom«, ezután, ha meg lesz arra is az anyagi bázis, **akkor családot is fogok alapítani.** A feleségemmel együtt a legnagyobb vágyunk, **hogy ne csak ketten, hanem hárman legyünk...**

Szívből kívánjuk kedves olvasóinkkal együtt, hogy Kamarás Gyula és felesége: **Sivó Mária** vágya minél hamarabb teljesüljön...
 Csontó Menyhért

**MAGYAR
 MOZGÓFÉNYKÉPGÉPKÉZELŐK
 ORSZÁGOS EGYESÜLETE**

mint az állami munkaközvetítő hivatal hat eny megbizottja

**DIJTALANUL KÖZVEETI
 SZAKAVATOTT GÉPÉSZEKET**

állandó alkalmazásra és kisegíté-
 sekre úgy helyben, mint vidéken.

Budapest, VIII., Népszínház-u. 19.
 Telefon: 337 598

Hivatalos órák: 1—3-ig
 Hivatalos órák után Tátra mozgó

Egy csókért...

Irta: Johanna Sibélius
Rendezte: Waschneck
Zene: Werner Eisbrunner
Főszereplők: Karl Ludwig Diehl, Anna Dammann, Hans Söhnker, Ottó Gebühr
Beszél: németül
Hossza: 2125 méter
Készítette: UFA
Bemutatta: Uránia, július 19.

Novella filmben elbeszélve. Ez a megállapítás illik legjobban erre a német filmalkotásra. Annak ellenére, hogy jó szereplők játsszák a film figuráit, a kiállítás is tetszetős, a rendezés szintén kifogástalannak mondható és szép külső felvételek teszik változatossá, mégis *közömbös érzéssel hagyja el az ember előadás után a színház nézőterét.* Helyenkint izgalmas színezetet vesz fel a történet, de ennél semmi többet nem nyújt. A középszerű irodalmi filmek sorába való.

Karin asszony egy lakatlan sziget mellett nyaral és innen vitorlázik át a szigetre fürödni. Itt találkozik egy férfivel, aki szintén magányban tölti szabadságát. A közbejött vihar miatt az asszony nem tud visszamenni lakására és együtt tölti az éjszakát a férfivel egy gazdátlan partmenti nyaralóban. A férfi be akart mutatkozni, de a nő ezt nem engedte.

Másnap reggel Karin búcsú nélkül eltávozik az alvó férfi mellől, aki azután hiába keresi a nőt a szigeten.

Kundsen ezredest egy dragonyos ezred parancsnokává nevezik ki. Ilyen minőségben ad estélyt, amelyre hivatalosak törzstisztjei is. *Ezen az estélyen látja viszont egymást a nő és a férfi ismét.* A nő: Karin asszony, az ezredes felesége, a férfi: Nyborg kapitány, aki az ezred egyik legjobb tisztje.

Az egy év után újra megtalált asszonyt, a kapitány, visszautasító magatartásával megsérti, gondolván, hogy azon a bizonyos viharos éjszakán a nő csak játszott vele.

Az asszony a kapitány hidegségét látva, egyre jobban

gyöttrődik viszonzatlan szerelmének tudata alatt. Egyszer azonban sikerül kettesben maradnia a kapitánnyal, aki bevallja szerelmét az asszonynak, de egyben feltárja lehetetlen helyzetét. *A bajtárs és felettese feleségét szereti.*

Az ezredes kérdőre vonja feleségét amiatt, hogy kettesben látták a kapitánnyal. Az asszony már azon a ponton van, hogy megmondja az urának, hogy szereti a kapitányt.

Az ezredesnek el kell utazni. Amikor ezt a feleségével tudatja, az asszony elérkezettnek látja az időt, hogy tisztázza férje előtt eltitkolt szerelmét. A férfi katonás önfegyelmel elnyomja lelke fájaldalmát. Felelősségre vonja a kapitányt, akitől elégtételt követel.

A párbaj csak az ezredes hazajövetele után esedékes. A kapitány felettesével történt jelenete után búcsú nélkül elutazik a fővárosba. Az asszony most már nem törődik mással, csak a szerelmével és a kapitány után utazik. Az asszony véletlen folytán tudomást szerez a készülő párbajról, a kapitánynak azonban nem szól erről, hanem azonnal visszamegy férjéhez, aki szintén akkor érkezik haza utazásából. Az asszony őszintén elmondja, hogy találkozott a kapitánnyal egy év előtt, aki nem tudta, hogy ezredesnek feleségével töltötte az éjszakát. A bűnös egyedül ő: az asszony. Kundsen megtudja az igazságot, hajlandó elválni feleségétől a kapitány javára, de most már az asszony utasítja vissza ezt. Mindkét férfi életéből eltávozik...

Az ezredes hivatja a kapitányt. Visszavonja a párbajt és egy kézfogásban pecsételik meg az örök katona-bajtársiasságot.

A cselekményt külön bírálni felesleges. Három ember egyéni tragédiája, éppen annyi valószínűtlen véletlennek sorozatával, mint amennyire

az élet maga is csinál fejtegetésre állított helyzeteket két ember életében. Anna Damann, az asszony szerepében kifogástalannul játssza el feladatát. Érdekes, majdnem csúnya arcú nő, ez azonban csak ritkán hat kényelmetlenül, ilyenkor is inkább a rossz fényképezés miatt. Karl Ludwig Diehlnak nincs nagy szerepe. Otthonosan mozog benne, bár a szerepet nem egészen az alakjára szabták. Hans Söhnker azt csinálja, amit a forgatókönyv előír. Egy jó, igazán jó jelenete van: a pályaudvaron, amikor a nő végérvényesen elmegy tőle. (Különben ebben Anna Damann is kitűnő!) *Söhnkertől* már láttunk jobb alakítást is. *Otto Gebühr* találna a finom humor, sajnos erre nincs lehetőség.

Az élet megy tovább...

Rendezte: Anders Hendricksson.
Zene: Eric Lars Larsson.
Produkción: Terra Film, Stockholm.

Forgalombahozza: Koncz Film.

Hossza: 2271 m.

Beszél: svédül.

Magyar szöveg: Lajthay Károly.

Cenzura: felüli.

Főszereplők: Aino Taube, Edwin Adolphsson, Anders Hendricksson.

Bemutatta: Deák; Kaszinó.

Ha a Magyarországon bemutatott bel- és külföldi filmekből »biennálé«-t rendeznének nálunk a magyar ízlésnek megfelelően, egész érdekes sorrend alakulna ki. Ezek között a filmek között kétségkívül különleges és jelentős helyet kapnának a svéd filmek.

Az idény svéd filmjei közül ez a film új színészekkel gazdagította azt a mondanivalót, amiből eddig többször is izeltőt kaptunk.

A meseszövé konstrukciója nem éppen keresetlen és nem találunk elég indokot arra sem, hogy a svéd hővilág rajongói az afrikai homok-sivatag átkos forráságában keressék megélhetésüket. Különlegessége a filmnek, hogy a svéd köztudomású nyugodtságával ellentétben az érzelmeskedésnek olyan területeire tér, ami már-már surolja a giccs határát. Szerencsére *mértéktartás van a rendezésben és így a darab egyensúlyban marad.* (A film hangulatában, a rendező ér-

Kissé vontatott kamarajáték. Nincs benne lendület. A rendezésben úgy, ahogy van, nincs hiba, de nincs fantázia sem! A film kiállítása elsőrendű, de ezzel még egy film sem menekült meg a bukástól. A fényképezés semmi újat nem hoz, gyönyörűek a tengeri felvételek, szép a lovaglás és jó a pályaudvari búcsújelenet. Különben a forgatás, beállítás szokatlanul alacsonyabb nívón mozog, mint általában a német filmeknél van. A hang kifogástalan. Nagyon szépen beszél Anna Damann! A zene jó kísérője a cselekménynek. Tökéletes összhangban van a film történetének lelki motívumaival. Összegezve: *nyár van és egy jól hűtött moziban jó időtöltést nyújt a film.*

Cs. M.

zelmi felfogásában a »Késő« és a »Férhűség« c. magyar filmek jutnak eszünkbe.)

Apa és fiú között ha van is mélyebb érzelmi momentum, ez több férfiasággal szokott megnyilvánulni, mint amit a rendező, különösen a film vége felé — felsorakoztat.

Az ünnepelt svéd tudós-mérnök hazaérkezik afrikai megbízásából, de betegsége mellett régen nem látott fia utáni vágy is havas hazájába vezeti. Az otthon környezetében gyorsan tapra álls megemberesedett fiát örömmel látja viszont. A jó kiállítású fiatalembert elkényezteteti az anyagi jólét és gazdag anyjának majomszeretete. A hölgyek is örömmel csiripelik körül. Ilyen elkényeztetettség mellett viszont lemarad a férfias tulajdonságok legszebbike: a hivatástudat és munkaszeretet. Mindez leginkább annak tudható be, hogy az — alapjában véve nemes érzésű fiú — neveléséből hiányzott az erélyes apai kéz. Menyaszonnyelöltje képviseli mellette a komolyságot, aki egy nagy könyvtár tisztviselője. A papa azonban túlfiatall és túlérdemes apósjelöltnek s a bizalmas családi trióból egyre intenzívebben fejlődik ki az összetartozás, de más megosztásban, mint ahogyan az ismeretség indult.

Az afrika-utazó mérnökbe halálosan beleszeret a leány s végtelenül mély szerelem fejlődik ki kettőjük között. A férfi — a hangzatos ünneplések ellenére — sem ké-

pes hazájában állást kapni, így a házasság megalapítására hiányzik a megfelelő anyagi bázis. A fonák helyzetből fia próbálja megmenteni, de nem saját munkája révén, hanem anyja vagyonából. Önerzetes férfi ezt nem fogadhatja el. Időközben Afrikában szerzett maláriája kiújul s most már emiatt sem kötheti magához a fiatal teremtetés életét. A szerelemtől való búcsú még fájdalmasabb, mint az életből való távozás s egyetlen orvosságnak a mindent feledtető Szahara homokja ígérkezik. Az induló vonat ajtajánál esik össze, hogy búcsút vegyen szerelemtől, hazától, élettől...

A rendező nemcsak képekben, hanem érzelmeiben is komoly munkát végzett. Az afrikai részek most a háború derekán valószínűtlenül hatnak, a svédországi »semleges hangulat« lehetőségei pedig nincsenek kihasználva. Inkább a szoba falai között perregnek le a jelenetek, melyekben a komoly férfi és fiatal nő halálos nagy szerel-

mé megrázó erővel van minden részletében megjárva és rendezve. A filmnek ezekre a részleteire ráillik a »felejthetetlen« jelző is. A női főszereplő (Aino Taube) páratlanul érdekes típus és játéktípusa is egyedülálló. Mondanivalóját a film legklasszikusabb nyelvén tudja elmondani. Edvin Adolphsson megjelenésében szimpatikus (az olasz Amadeo Nazzarira emlékeztet), komoly játéktípusa nemesveretű és illuziót-keltő. A többi szereplő beállítása elüt a megszokott tí-

pusoktól (orvos, inas), azonban valószínűleg eredeti módon svéd.

Az operatőr — kinek nevét, sajnos, nem tudjuk — a fényképezés terén néhány egészen különleges meglátással kedveskedik a szakértőknek is. Kifejező ereje merész. Egyik párjelenetnél, a képtér centrumában hagyja a beszélőt, viszont a partnerét (apa és fiú jelenetében) derékban metszi és így az előtérbe komponált alak sejtelmessége sokkal jobban fejezi ki a mondanivalót. A rendező

és operatőr nagyon jól tudja, hogyha pl. egy sportoló alak keze vagy a lába kívül marad a képtéren, úgy a mozgás kifejezése erőteljesebb, mintha a teljes alakot fényképezi. Miután az apa és fiú dialógjában az apa arca (hiányzik a képről, annak kifejezési módja fantáziánkra van bízva.

Néhány kettős premierplan és szerelmi jelenet is felejthetetlenül van fényképezve. A magyar feliratozás is kifogástalanul jó és gondos munka. A téma ilyen erkölcsi felfogásban szokatlanul merész, de emberileg érthető és elfogadható s határozott ízet ad a filmnek. A »Magyarország« c. napilap a közelmúltban jegyezte meg egyik cikkében, hogy a külföldi filmek elbírálásánál hatóságaink is elnézőbbek és magyar viszonylatban aligha nyílt volna lehetőség hasonló felfogás érvényesítésére. Pedig a film a merészség által feltétlenül nyert, mert művészi.

(Gy. K. E.)

BEMUTATÓFILMSZÍNHÁZAK MŰSORA

ÁTRIUM	Orientexpress	VII. 23-tól	UFA
CORVIN	Lázadó férj	VII. 9-től	Budapest
DEÁK	Orientexpress	VII. 22-től	UFA
FORUM	Ragaszkodom a szerel.	VI. 16-től	Kokas
KASZINO	Orientexpress	VII. 22-től	UFA
KORZÓ	Asszony a katedrán	VII. 19-től	UFA
NEMZETI APOLLÓ	Ingovány foglya	VII. 19-től	Esperia
OMNIA	Nyári szünet		
RADIUS	Carmela	VII. 1-től	Esperia
SCALA	Áruló nyom	VII. 19-től	???
SZITTYA	Minta férj	VII. 10-től	M.F. I.
URANIA	Egy csókért	VII. 19-től	UFA

Országos Mozgóképvizsgáló Bizottság által engedélyezett filmek

Cseresznye virág (Joshiwara) (Hunnia) hangos dráma 5 felvonásban, a Lux és Pathé filmgyárakban 1938. évben készült, 2602 m. hosszú mozgófénykép.

Utazás a világ körül I/43. című A kigyók élete alcímű (Aus dem Leben der Schlangen) (Pannonia filmlaboratórium) hangos ismeretterjesztő 1 felvonásban, a Cabinet filmgyárban 1935. évben készült, 112 m. hosszú.

A bronz szimfóniája (Kovács Gusztáv) hangos ismeretterjesztő 1 felvonásban, a Kovács és Faludi filmlaboratóriumban 1940. évben készült, 418 m. hosszú.

Beszélő kövek városa (Kovács Gusztáv) hangos ismeretterjesztő 1 felvonásban, a Kovács és Faludi filmlaboratóriumban 1939. évben készült, 395 m. hosszú.

UFA világhíradó 193. sz. német beszéddel (Auslandstonwoche Nr. 193. deutsch gesprochen) (UFA) hangos riport 1 felvonásban, az Universum filmgyárban 1943. évben készült, 356 m. hosszú.

Sarajevo (Hunnia) hangos dráma 5 felvonásban, a Hunnia filmgyárban 1940. évben készült, 2361 m. hosszú.

Semmi sem vész kárba (Nulla si distrugge) (Tamásy József) hangos riport, 1 felvonásban, a SAINCOM filmgyárban 1941. évben készült, 345 m. hosszú mozgófényképet.

Nyilvános előadásra alkalmasnak találta és a mozgófényképüzemekben a magyar nyelvű mozgófényképek kötelező bemutatására előírt arányszámba beszámíthatónak minősítette:

1 Ragaszkodom a szerelmemhez (Baloghné Kokas Klára) hangos vígjáték 4 felvonásban, a Hunnia filmgyárban 1943. évben készült, 2375 m. hosszú filmet mint Magyarországon készült, magyar nyelvű mozgófénykép.

Nyilvános előadásra alkalmasnak találta:

Régi szép idők (Pat & Patachon) (Balogh film) hangos vígjáték 5 felvonásban, a Palladium filmgyárban 1941. évben készült, 2671 m. hosszú.

Képek orvosa (Kovács Gusztáv) hangos ismeretterjesztő 1 felvonásban, a Kovács Gusztáv filmlaboratóriumban 1939. évben készült, 418 m. hosszú.

Varieté csillagai (Studió) hangos dráma 4 felvonásban, a Hunnia filmgyárban 1938. évben készült, 2356 m. hosszú.

Magyar őstehetségek (Kovács Gusztáv) hangos kultúrfilm 1 felvonásban, a Kovács Gusztáv filmlaboratóriumban 1938. évben készült, 430 m. hosszú.

Julotta (Kovács Gusztáv) hangos kultúrfilm 1 felvonásban, a Svensk Filmindustri filmgyárban 1938. évben készült, 273 m. hosszú.

Stockholm Észak Velencéje (Nordens Venedig) (Kovács Gusztáv) hangos kul-

túrfilm 1 felvonásban, az A. B. Europa filmgyárban 1939. évben készült, 330 m. hosszú.

Magyar világhíradó 1007. (M. F. I.) hangos riport 1 felvonásban, a Magyar Film Irodában 1943. évben készült, 255 m. hosszú.

UFA világhíradó 194. (Auslandstonwoche Nr. 194.) (UFA) hangos riport 1 felvonásban, az Universum filmgyárban 1943. évben készült, 358 m. hosszú.

Luce olasz világhíradó 85. sz. (Hunnia) hangos riport 1 felvonásban, a Luce filmgyárban 1943. évben készült, 270 m. hosszú.

UFA magazin 11. sz. (UFA Magazin Nr. 118) (UFA) hangos riport 1 felvonásban, az Universum filmgyárban 1943. évben készült, 338 m. hosszú.

Néma áldozat (Angelika) (Nagy Márta filmkölcsonzó) hangos dráma 5 felvonásban, a Deutsche Filmexport filmgyárban 1942. évben készült, 2635 m. hosszú.

Felelős szerkesztő:

MATOLAY K. GÉZA dr.

Felelős kiadó:

LIEBER LÁSZLÓ dr.

Kiadóhivatali főnök:

GYIMESY KÁSÁS ERNŐ

Készült a

»Jövő« nyomdaszövetkezet műhelyében

Budapest, IX., Erkel-u. 17.

Telefon: 182—278.

A nagy színészek
és a nagy szerepek
filmje lesz

a **PÁRIZSI**
ROMÁNC

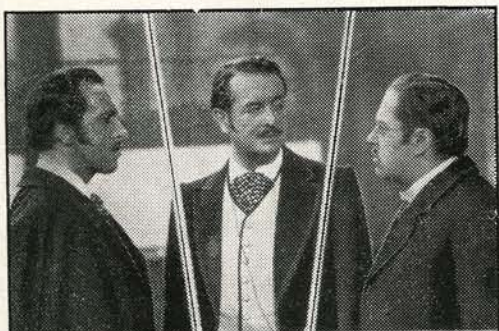

márka!

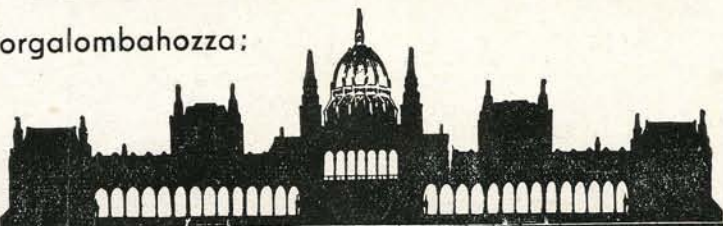
A Budapest-Film 1943—44. évi
anyagának legművészibb filmje!

Főszereplők: **MARIANNE HOPPE**
FERDINAND MARIAN
PAUL DAHLKE

Rendező: **HELMUT KÄUTNER**

Forgalombahozza:

BUDAPEST FILM RT.

VII., RÁKÓCZI-UT|52. TELEFON: 224-435

Budapest.
1943.

julius 21

V évf.
29. sz.

Egyes
szám ára:
70 fill.

B E R L I N - F I L M

Dorita Boneva

a Berlin-Film produkciójában készült
„Szerelem és gyűlölet” c. spanyol—német-verziós filmben.

SZERKESZTI

DEMATOLAY

K. GÉZA